

تحسین و تمجید نوجوان

انسان در زندگی خود برای انجام هر کاری انگیزه لازم دارد و این والدین و مربیان هستند که با تحسین و تشویق بموقع خویش انگیزه‌ای را برای حرکت فرزندان ایجاد می‌کنند و آنها را به سوی هدف مورد نظر سوق می‌دهند. در این نوشتار به شیوه‌های صحیح و مؤثر تحسین و تمجید اشاره می‌شود.

پوران سپهری امین

در اثر تحسین افق‌های جدیدی در برابر چشم نوجوانان گشوده می‌شود و در تکاملش می‌کوشند. آنها حقوق و وظایف خود را می‌شناسند و برای انجام وظایف خود تلاش می‌کنند.

اگر نوجوانان مورد قدردانی قرار نگیرند احساس می‌کنند که به آنها ظلم شده است و از والدین خود خشمگین و ناراحت می‌شوند. آنها گمان می‌کنند که توانایی‌هایشان ناچیز شمرده شده است و پدر و مادر درباره آنها کوتاه‌بینی کرده و یا محبت و مهر پدر و مادری را نسبت به آنان اعمال نکرده‌اند، و این خود موجب وارد آمدن لطمه روحی بر آنهاست.

افراط در تحسین، هم از ارزش آن می‌کاهد و هم سبب بدآموزی می‌شود. آن کس که برای هر کار کوچک و بی‌ارزش مورد تحسین قرار می‌گیرد، بتدریج به آن خو گرفته، چنین در می‌یابد که تحسین امری نیست که به خاطر آن بخواهد خود را به زحمت بیندازد، و اگر برایش ارزشی هم داشته باشد این زیان را دارد که بدان تدریجاً خو بگیرد و از این پس کارهایش را بدان

فرزندان ما در هر سنی که باشند نیازمند تحسین و تمجید هستند و از این طریق هم نیروی محرکه‌ای برای کار و تلاش کسب می‌کنند و هم احساس اطمینان می‌نمایند.

از سوی دیگر فراموش نکنیم که نوجوانان به مقتضای سن خود متوقع احترام و توجه والدین هستند و می‌خواهند مورد تجلیل و تکریم دیگران واقع شده، بزرگترها به آنها به چشم افراد کامل نگاه کنند. تحسین شما از عمل نوجوان موجب تحقق این خواست است و دنیای تمنیات او را زیباتر خواهد کرد. کافی است که یک بار عملکرد نوجوان یا جوانتان را مورد تحسین قرار دهید تا ببینید چه آثار و نتایج درخشانی از آن حاصل می‌شود. در سایه تحسین‌ها، نوجوانان به خود می‌بالند و در عرصه اجتماع خود را نشان می‌دهند، همچنین از گوشه‌گیری و انزوا بیرون می‌آیند و روحیه باخته خود را سرو سامان می‌بخشند.

سرود ، اما نمی دانست که آیا مورد تأیید آموزگارش قرار می گیرد یا نه . دخترک ابتدا شعر را نزد مادرش برد و برای او خواند . مادر برای تحسین دخترش گفت : " تو شاعره بزرگی هستی " ، اما دخترک گفت : " کاش بودم ، اما می دانم که نیستم . " مادر گفت : " چرا این حرف را می زنی ؟ کارت عالی است . " دختر جواب داد : " نه ، من هرگز شاعر بزرگی نخواهم شد . "

مادر در حیرت بود که چرا زهرا به تمجید صمیمانه اش این گونه پاسخ داد . به راستی بدبینی دختر برای چیست ؟

نکته اینجاست که برای دختر جوان شنیدن جمله : " تو شاعره بزرگی هستی " ، ترساننده است . این تعریف برای او در حکم مرگ و زندگی است و بی آنکه عمدی در کار باشد ، به رقابت در عرصه شاعران بزرگ سوق داده می شود . از این رو ممکن است فوراً پیش خود نتیجه بگیرد که : " اگر خودم را بکشم هم نمی توانم اشعاری در حد شاعران نامداری

شرط انجام دهد ، که این روش مناسبی نیست . مسأله قابل ذکر دیگر این است که میزان تحسین و تهییج نباید به گونه ای باشد که عواطف نوجوان را به طرز شدیدی تحریک کند و او خود را به هر آب و آتشی بزند ، زیرا جوان خواستار ابراز وجود است . نوجوان در مواردی برای اینکه جلب نظر کند به استقبال خطر می رود و عدم تجربه او هم سبب می شود که گاهی ضایعه ای برای او پدید آید .

تمجید و تحسین ، معادل و هم معنای چاپلوسی نیست . چاپلوسی عملی مصلحت آمیز و غیرصمیمانه است ، اما تمجید ارزیابی مثبت و صمیمانه از شخص یا عمل اوست .

تحسین و انگیزه

تحسین چگونه موجب ایجاد انگیزه می شود ؟ به مثالی که در زیر آورده می شود ، بخوبی توجه کنید .

دختر سیزده ساله ای به نام زهرا شعری

خصوصیات شخصی می‌پردازد، سالم نیست . اما تحسینی که جدیت ، کوشش و ثمره کار و احساسات را توصیف می‌کند، سالم و سازنده است . به مثال زیر توجه کنید:

علی شانزده ساله به جای مادرش به حیاط خانه سرو سامان داد. برگ‌ها را جمع آوری کرد و به گل‌ها آب داد. پدر، در حالی که به حیاط نگاه می‌کرد، در تحسین پسر لب به سخن باز کرد:

پدر - به به ، امروز حیاط مثل باغ شده است .

علی - راستی ؟

پدر - آدم از تماشای آن شاد می‌شود.

علی - چه خوب !

پدر - همه کارها را یک روزه کردی ؟ واقعاً که دستت درد نکند.

علی - بله پدر، هر وقت لازم شد باز هم این کار را می‌کنم .

پدر نه در تعریف از شخصیت علی حرف زد و نه برای تمجید از خصایل او سخن گفت . او در اصل، تنها به توصیف حیاط و احساس خودش اکتفا کرد.

علی هم با یک حساب دو به علاوه دو می‌شود چهار، پیش خود نتیجه گرفت که : " کار خوبی انجام دادم ، پدرم راضی است . " و با این انگیزه وظیفه رسیدگی به وضع حیاط و گل‌ها را برای همیشه عهده‌دار شد.

تحسین تلخ

ما بزرگترها در اغلب موارد تحسین و تشویق را همراه با سرزنش بکار می‌بریم . درست مثل زمانی که ساندویچ درست می‌کنیم ، دو تا تحسین و تشویق و میانشان یک سرزنش می‌گذاریم . یعنی حرف اصلی مان را در لافافه به

چون فلانی و بهمانی بگویم . چگونه می‌توانم آثاری چون ... خلق کنم ؟ "

اما وقتی که زهرا همین شعر را به آموزگارش نشان داد، او به جای شاعر ، از شعر تعریف کرد. آموزگار به زهرا گفت : " شعر خوبی سروده‌ای : "صبحدم بهاری، شادی قلبم را تسخیر کرده" شعرت را که می‌خواندم انگار قلبم از شادی لبریز می‌شد."

تحسین آموزگار موجب تشویق و دلگرمی زهرا شد و او را به وجد آورد تا از آرزوهای بزرگش صحبت کند. توجه دارید که آموزگار هرگز زهرا را " بزرگ " یا " اعجاب‌انگیز " نخواند، اما با تعریف حساب شده خود، در اصل به او احساس بزرگی را القاء کرد.

آموزگار به جای تعریف و تمجید از شخص زهرا، به تعریف از شعر او پرداخت . او بی‌تی از ابیات زهرا را به زبان آورد و از تأثیر شعر بر خودش صحبت کرد و با این رفتار شایسته به تعریف خویش اعتبار بخشید. زهرا نیز احتمالاً نتیجه گرفت که : " شعر من روی مردم اثر می‌گذارد و می‌تواند مردم را شاد یا غمگین کند، برای ادامه نوشتن و سرودن همین کافی است."

تحسین مخرب و سازنده

تعریف و تحسین هم درست مثل انتقاد می‌تواند مخرب باشد: " تو همیشه فوق‌العاده‌ای " ، " تو همیشه سخاوتمندی " ، " تو همیشه صادق و صمیمی هستی " . این قبیل تمجیدها اضطراب برانگیز است و شخص را وا می‌دارد که به غیرممکن فکر کند. کسی نیست که بتواند همیشه خوب، سخاوتمند و دلسوز باشد و اگر باشد حتماً انسان نیست .

تحسینی که به ارزیابی شخصیت و

درباره شخصیت و خصوصیات خود نتیجه گیری کلی می کند. بنابراین هر چه عبارات واقع بینانه و از روی دلسوزی باشد، برداشت از آن مثبت و سازنده خواهد بود. به چند نمونه توجه کنید:

تحسین مفید (توصیفی): " مقاله خوبی نوشتی، به نظرم جالب است. ایده های زیادی به من داد."

برداشت احتمالی (نوجوان): " می توانم نویسنده شوم."

تحسین غیر مفید (ارزیابی کننده): " نویسنده خوبی هستی، اما در املائی کلمات باید دقت بیشتری بکنی."

تحسین مفید: " از اینکه ظرف ها را شستی متشکرم، خیلی زیاد بود و من هم تا بخواهی خسته بودم."

برداشت احتمالی: می توانم مفید باشم. قدر کارهایم را می دانند."

تحسین غیر مفید: " در ظرف شستن رقیب نداری."

تحسین مفید: " اتاقت را خوب مرتب کرده ای، همه چیز سر جای خودش است."

برداشت احتمالی: " خوش سلیقه هستم." تحسین غیر مفید: " خدای من، چه جالب، راستی که یک هنرمند تمام عیاری."

منابع:

- ۱- قائمی، دکتر علی: خانواده و مسائل نوجوان و جوان، جلد دوم، انتشارات شفق، ۱۳۷۰.
- ۲- گینوت، هایم: روان شناسی بلوغ، ترجمه مهدی قراچه داغی، نشر خاتون، ۱۳۷۲.

نوجوان می زنیم. مثلاً می گوییم: " در همه دروس نمره خوب گرفتی، بجز زبان انگلیسی. هیچ عذر و بهانه ای پذیرفته نیست و من تحمل نمی کنم. بیشتر درس بخوان، بسرم خودت می دانی که به داشتن فرزندتی مثل تو چقدر افتخار می کنم."

بسیاری از نوجوان ها هم شرطی شده اند که با شنیدن تعریف، خود بخود و بی آنکه بخواهند، منتظر حرف اصلی شوند، بر خلاف آنچه معمولاً انجام می شود. ترکیب تحسین و انتقاد کار درستی نیست و چه بهتر که از هر کدام در جای خود استفاده کنید.

روش جدید

روش جدید استفاده از تعریف و تمجید این است که به جای ارزیابی، توصیف کنید و به جای ارزیابی شخصیت، به تشریح حادثه بپردازید. به جای ارزیابی خصایل، از احساسات صحبت کنید و به جای بزرگ کردن اشخاص، تصویر واقع بینانه ای از کارشان ارائه دهید.

تحسین مستقیم شخصیت مثل نور مستقیم خورشید ناراحت کننده است و چشم را می زند. اما توصیف (بر خلاف تحسین ارزیابی کننده) احتمالاً به تصویر ذهنی واقع بینانه منجر می شود. تحسین از دو بخش تشکیل می شود: حرف های ما و نتیجه گیری های نوجوان.

به مفهوم واقعی کلمه، تحسین آن چیزی است که فرد بعد از صحبت ما به خود می گوید. لذا کلماتی که انتخاب می کنیم باید دقیقاً خوش آمدن ما از کار، زحمت، موفقیت، توجه و یا خلاقیت او را منتقل کند. ما حادثه و احساسات خود را نسبت به حادثه توصیف می کنیم و او